

Männileevikese (*Pinicola enucleator*) invasioon Eestis talvel 2012/2013

Uku Paal*

Eesti Ornitoloogiaühing, Veski 4, 51005 Tartu

Käesolev kokkuvõte on Eestis 2012/2013 talvel registreeritud männileevikese (*Pinicola enucleator*) invasioonist, viimase dünaamikast ja levikust. Eestis on männileevike ebaregulaarne läbirändaja ja talvituja, kuid väga haruldane pesitseja (Leibak, Lilleleht & Veromann 1994). Varasemad teadaolevad männileevikese invasioonid olid talvedel 1897/1898, 1902/1903, 1913/1914, 1942/1943, 1956/1957, 1957/1958, 1958 /1959, 1962/1963, 1976/1977, 1978/1979, neist suurimad leidsid aset 1942/1943 ja 1976/1977 (Leibak, Lilleleht & Veromann 1994). Hilisemast perioodist on teada liigi arvukam esinemine talvel 2008/2009 (eElurikkus 2013). Kõikide eelmainitud invasioonide detailset kokkuvõtet pole kirjanduses seni avaldatud. Liigi staatuse täpseks selgitamiseks oleks tulevikus vajalik kõik vaatlusandmed läbi analüüsida. 2012/2013 invasioon väärib eraldi käsitlemist nii oma suure ulatuse kui ka hea dokumenteerimise kvaliteedi tõttu.

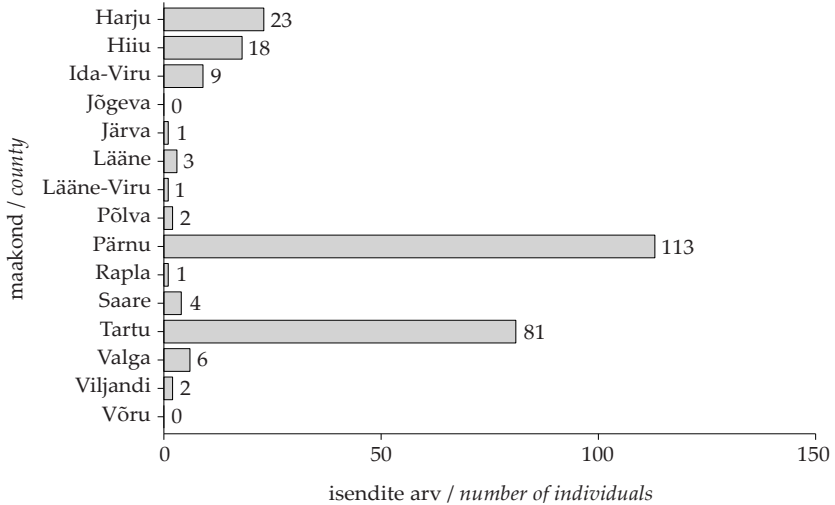
Männileevike on paikne taigalind, kelle elupaigaks on ka Soome ja Skandinaavia põhjaalad. 2012/2013 täheldati laialdast männileevikese

esinemist Soomes ka lõuna pool, kuni lõunarannikuni välja (Tiira 2013), samuti kohati kümneid linde Eestist lõuna pool Lätis (Latvijas Putni 2013). Linde vaadeldi ka Taanis, Lõuna-Norras ja Suurbritannias (Chapman & Nason 2012).

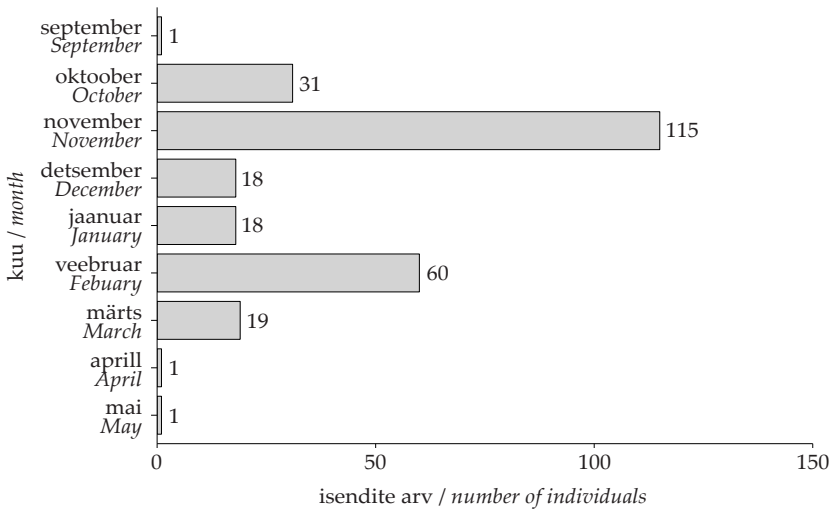
Käesolevas töös kasutati e-Elurikkus andmebaasi (2013), vaatlejate ja Kihnu rändlindude seireprojekti raames saadud infot. Kokku laekus Eestist 71 vaatlust, milles eristati vähemalt 264 isendit (joonis 1). Kihnus loendatud isendeid arvestati kõiki erinevate lindudena, kuigi jääb võimalus, et mõni isend läbis rändevaatluspunkti korduvalt.

Esimest lindu kohati 26. septembril Valgamaal Tõrvas, mida võib pidada ebaharilikult varaseks vaatluseks. Järgmised vaatlused tehti kuu aega hiljem, liigile tüüpilisel saabumisajal, 23. oktoobril Pärnumaal Kablis ja Kihnus. Kihnu saar kujuneski männileevikeste rändeaegsete vaatluste seas märkimisväärseks paigaks, kus registreeriti sügishooaja jooksul kokku 85 isendit. Seda ilmselt seetõttu, et seal käigusoleva rändevaatlusprojekti raames tehti pidevalt vaatlusi ning

* E-post: ukupaal@hotmail.com

Joonis 1. Vaadeldud männileevikete arv maakondade lõikes talvel 2012/2013
Figure 1. Number of observed pine grosbeaks by counties in winter 2012/2013

Joonis 2. Vaadeldud männileevikete arv kuude lõikes talvel 2012/2013
Figure 2. Number of observed pine grosbeaks by months in winter 2012/2013

ajaliselt sobis see hästi männileevikeste rände vaatlemiseks. Oktoobri viimasest nädalast alates kohati linde kõikjal üle Eesti. Jaanuaris vaatluste arv väheneb, kuid veebruaris kasvas taas (joonis 2). Kevadel kohati vaid üksikuid läbirändajaid. Männileevikese viimane vaatlus pärineb 10. maist Lääne-Viru maakonnast Vaost, kus kohati laulvat lindu.

Männileevike on frugivoorne liik, eelistades toituda peamiselt pihlakal (*Sorbus aucuparia*), kuid antud talvel registreeriti linde toitudes ka kadakal (*Juniperus communis*; 1 vaatlus), pajul (*Salix sp.*; 3 vaatlust), pooppuul (*Sorbus intermedia*; 1 vaatlus) ja liigile tüüpiliselt ka lehisel (*Larix decidua*; 2 vaatlust). Enamike vaatluste puhul polnud toitumispuu liik kahjuks määratud või oli tegu lendavate lindudega.

Summary

Pine grosbeak (*Pinicola enucleator*) influx to Estonia in winter 2012/2013

During the 2012/2013 winter, 264 pine grosbeaks (*Pinicola enucleator*) were recorded in Estonia including autumn and spring migrants. The first observed bird was recorded on September 26th, which is relatively early for this species. Autumn migration for the pine grosbeak peaked towards the end of October, when birds were observed all over Estonia. Spring migration peaked in February with the last recording on May 10th. During the migration period, the pine grosbeak, as a frugivore, was often recorded feeding on rowan (*Sorbus aucuparia*) and also in a few cases on common juniper (*Juniperus communis*), willow (*Salix sp.*), Swedish whitebeam (*Sorbus intermedia*) and European larch (*Larix decidua*).

Kasutatud kirjuandus

Chapman, M. & Nason, R. (2013) The Pine Grosbeak in Shetland. *Birding World*, 26, 60-71.

eElurikkus (2013). <http://elurikkus.ut.ee>. 01.06.2013.

Latvijas Putni (2013). <http://www.latvijasputki.lv>. 01.06.2013.

Leibak, E., Lilleleht, V. & Veromann, H. (1994) *Birds of Estonia. Status, Distribution and Numbers*. Estonian Academy Publishers, Tallinn.

Tiira (2013). <http://www.tiira.fi>. 06.01.2013.